

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

19. vaja.

l — **b.**

Boben.

Bdo izmed vas ne pozna bobna? To je pač prijetna igrača. Marsikateremu izmed vas je prinesel sv. Miklavž to igračo. Oglejmo si jo. Iz česa sestoji boben? Na kaj tolčemo? S čim tolčemo? Boben je vam torej prijetna igrača. Tudi vojaki imajo boben, pa je večji in ni igrača. Kadar vojaki korakajo po cesti, jih bobnar (tambor) z bobnom — oživlja.

Plemič-bahač.

(Pripovedka)

Kralj je imel mladega plemiča, katerega so imenovali plemiča-bahača, ker je vedno veliko obljubil, a malo storil. Kralj pa je imel tudi šaljivca (norca) in ta je hotel bahača poboljšati. Posrečilo se mu je tako-le:

Nekega dne bi jedel kralj rad pečene ptice. Reče torej plemiču: „Pojdi v gozd in ustrelj mi deset ptičev!“ Plemič pa odvrne: „Ne deset, ampak sto ptičev ti hočem ustreliti.“ „Dobro“, pravi kralj, „ako si tako dober strelec in mi jih prineseš sto, dobiš za vsakega srebrnjak“.

Šaljivec to sliši, vzame boben, gre pred plemičem v gozd, kjer je bilo največ ptičev, ter jih skliče z bobnanjem in jim reče: „Ptičice, skrijte se! Plemič-bahač pride sem ter vas hoče poloviti.“

Ko pride plemič v gozd, ne vidi nobenega ptiča; vsi so se namreč poskrili. Ko se vrne s praznim žepom, je bil sto dni zaprt, ker ni držal svoje obljube.

Ko je bil zopet prost, mu reče nekega dne kralj: „Rad bi danes imel pri obedu pet rib“. Plemič se spomni na sto dni zopora, vendar se prenagli ter reče: „Ne pet, ampak petdeset rib hočem vjeti.“ Kralj mu pa odvrne: „Ako si tako dober ribič, da mi prineseš petdeset rib, dobiš za vsako cekin.“ Šaljivec to sliši, vzame boben, gre k jezeru, skliče z bobnanjem ribe ter jim reče: „Ribice, bežite! Plemič-bahač pride sem ter vas hoče poloviti.“

Ko pride plemič k jezeru, ne more ujeti nobene ribe; vse so namreč splavale k drugemu bregu. Ko se zopet vrne s praznim žepom, ga kralj zapre petdeset dni, ker ni držal svoje obljube.

Ko je petdeset dni preteklo, mu reče kralj: „Rad bi obedoval zajca“. Plemič se spomni svojega zopora ter reče: „Gospod, hočem ti prinesiti najmanj deset zajcev“. Kralj mu odvrne: „Ako si tako dober lovec in mi jih vlovíš deset, ti hočem dati za vsakega tri cekine.“ Šaljivec gre zopet z bobnom v gozd, skliče z bobnanjem zajce in jim reče: „Zajci, skrijte se! Plemič-bahač pride ter vas hoče postreliti.“

Ko plemič pride, ni mogel ves dan nobenega zajca ustreliti. Kralj ga zopet zapre deset dni, ker ni držal svoje besede.

Ko je zopet prost, mu reče kralj: „Rad bi obedoval jelena“. Plemič se spomni svojega trpljenja, katero mu je provzročilo njegovo bahaštvo. Zato mu odvrne ponižno: „Hočem iti v gozd ter pogledati, ako bom mogel ustreliti jelena“. Ko se poda v gozd, res ustrelj jelena.

Z velikim veseljem ga prinese kralju. Ta se smeje ter mu reče: „Glej, kako lahko je obljubo držati, ako se nič nemogočega ne obljubi“. Šaljivec se je smejal v pest, zakaj plemič je postal od tistega dne ponižen.

Plemič je bil velik bahač. Veliko je obljubljal, a malo storil. Vse se mu je smejalo. Ostal je vendar isti bahač. Šele večkratni ostri zapor ga je izpametoval. Ne obljubujate torej veliko, posebno pa nič nemogočega. Prav resničen pa je pregovor: „Kdor veliko govori in obljubuje, mora veliko znati, ali pa veliko lagati“.

Česu je vojakom treba.

(Glej Slavček I. stran 30!)

Kadar pridejo vojaki.

Boben bobna: bom brbam,
spet vojaki gremo k vam,
boben bobna: bom brbam,
dobrih postelj dajte nam!
Boben bobna: bom brbam,
danes gremo kam drugam,
cesar plača tu in tam.

Iskanje glasu i. t. d.

20. vaja.

h — **h.**

Hiša.

(Popis.)

Hiša je poslopje. Ima notranje in vnanje dele. Notranji deli so: veža, hodnik, sobe, kuhinja, jedilna shramba, stopnjice, pritličje, nadstropja, podstrešje in kleti. Vnanji deli hiše so: podstava, zidovi, okna, vrata, streha, dimnik, lina, žleb, strelovod, vetrnica.

Mlada zidarja.

(Pripovedka.)

„Pridi Dragica“, pravi Makso, „hočeva hišo zidati, zate in zame, za očeta in mater in hlevček zraven za konja in kočico za psička.“

Vzameta kamenčke za zidanje ter začneta zidati da je bilo veselje jih gledati. Zid je vedno večji. Okna in duri morajo tudi biti, in zgoraj naredita streho.

Spodaj je delavnica za očeta. Iz veže navzgor se pride po stopnjicah na podstrešje, iz veže navzdol pa v klet.

Zraven hiše pa sezidata hlev, kateri ni tako visok, in zraven hleva pa postavita kočico za psa. Ko vse to dovršita, sta zelo vesela ter od veselja ploskata z rokami. —

Makso in Dragica sta bila pridna otroka. Rada sta ubogala svoje starše. Ti so jima kupili več igrač, tako tudi kamenčke za zidanje. S temi kamenčki sta sestavila marsikaj. Posebno lepo sta znala hišo sestaviti. Bila sta vsekdar pridna in vesela.

Pridne otroke, veselo srce
ima rad Bog in tudi ljudje.

Otrokovo domoljubje.

(Glej Slavček I. stran 9!)

Moj dom.

(Deklamacija.)

(Glej Slavček II. stran 38!)

Otrokova cesarska pesem.

(Glej Slavček I. stran 34!)

Cesarska pesem.

Iskanje glasu i. t. d.

21. vaja.

*h — k.**Kladivo.*

Kladivo je železno ter ima leseni držaj. Ker je rokodelci potrebujejo, kadar delajo, zato je kladivo orodje. Imamo pa tudi kladiva, kojih ne more človek vzdigniti, ampak jih vzdiguje voda. Ta kladiva so zelo velika in težka. Njihov ropot se sliši daleč okrog. S temi kladivi obdelujejo kovači v ognju omehčano železo ter izdelujejo iz njega razna orodja.

Umni kovač.

(Pripovedka.)

Nekdaj je živel v nekem mestu kovač, ki je zbog svoje razumnosti in spretnosti slovel daleč okoli. Videl je veliko sveta ter doživel mnogo čudnih dogodov. Ko pa postane bolj priletan, se naseli v svojem rojstnem kraju.

Nekoč prenoči pri njem možiček z oslom. Kovač mu dobro postreže, podkuje osla, ne da bi zahteval plačila. To se dopade možičku in mu reče: „Povej tri želje in izpolnile se ti bodo.“ Ker so kovaču radi kradli hruške, želi, naj nikdo, kdor bo splezal na hruško, ne more zapustiti hruške brez njegovega dovoljenja. Ker so v njegovih sobi večkrat kaj ukradli, želi tudi, naj nikdo ne more brez njegovega dovoljenja v sobo, kot skozi luknico pri ključavnici. Po vsaki teh nespametnih želj opominja ga možiček, naj najboljšega ne pozabi. „Najboljše je dobra pijača“, pravi kovač, želim torej, naj v mojem kozarcu nikdar ne zmanjka dobre kapljice. „Tvoje želje se bodo spolnile“, pravi možiček ter odjaha.

Kovač živi še veliko let zdrav in vesel, zakaj dobra kapljica v kozarcu, katere ni nikdar zmanjkalo, ohrani ga zdravega in trdnega. Slednjič pride tudi k njemu smrt. Kovač je navidezno zadovoljen iti ž njo, a prosi jo samo, naj mu odtrga za popotnico nekaj hrušek, zakaj on je preslaboten, da bi splezal na drevo. Komaj spleza na hruško, pravi kovač: „Ostani na hruški!“ Rad bi namreč še živel. Smrt pojé vse hruške z drevesa, potem se pa prične post in shušala je tako, da so ji ostale same kosti. Na zemlji ni nihče več umrl. Slednjič gre kovač k smrti in se pobota ž njo, da ga bo v prihodnje v miru pustila. Smrt odhiti jezna, da se ne more nad kovačem maščevati ter naščuva nanj hudobca. Kovač že od daleč zagleda hudobca. Hitro zapré duri, drži s pomagači meh k luknjici ključavnice in ko hudobec skozi luknjico pribrenči, ga vjame v meh ter istega zaveže. Hitro dene meh s hudobcem na naklo in ga z najtežjimi kladivi toliko časa obdeluje, da je bil hudobec ves polomljen in da ves potr oblubi, da se ne bo več prikazal.

Dolgo časa še živi kovač. Ko mu pa umrejo vsi prijatelji in znanci, naveliča se tudi on življenja. Poda se torej na pot v nebesa, kjer prav ponižno potrka. Sv. Peter odpre in v njem spozna kovač možička, kateri ga je velikokrat obvaroval in mu slednjič tri želje izpolnil.

Toda sv. Peter mu pravi: „Glej, da se spraviš, nebesa ti ostanejo zaprta, zakaj pozabil si želiti najboljše — zveličanje!“ Tudi v peklju in v vicah ga niso hoteli sprejeti. Zato se podá h kralju Matjažu, kjer spi ž njim še dandanes ter pričakuje, da bo kralj Matjaš vstal ter vnovič nastopil svoje kraljestvo.

Sv. Peter je obiskal kovača. Ker ga je tu dobro pogostil, obljubil mu je, spolniti tri želje. Opominjal ga je, naj si želi najboljše. Kovač je skrbel le za telo, na dušo je pa pozabil. Ko se je naveličal živeti, sprevidel je, kako lahkomišljeno je ravnal. Zatorej pazimo na svoje zdravje, a skrbimo pred vsem za svojo dušo, zakaj:

Truplo mora kmalu umreti,
duši vedno je živeti,
oj, skrbi sicer za telo,
pred vsem pa duši za nebo!

Kovaška pesem.

(Glej Slavček I. stran 25!)

Kovač.

(Glej Slavček II. stran 30!)

Iskanje glasu i. t. d.

Pripomnja: Pri tej vaji se opozoré otroci lahko na vprašaj in sicer tako-le:

Kakšno znamenje smo stavili do sedaj med posamezne besede? Kaj naredite navadno na koncu stavka? Zdajle bodem stavil vam nekaj vprašanj. Kje ste zdajle? Kdo se uči z vami? Koga morate poslušati? Koga morate ubogati? I. t. d. Pomnite: Taki stavki, s katerimi vprašujem, so vprašavni stavki. Za vprašavnim stavkom stavimo vprašaj. (Se pokaže na tabli.) Časih vprašamo tudi z eno samo besedico. Take besedice so vprašavne besede. „Za vprašavnimi besedami stavimo tudi vprašaj“. Poslušajte, kako jaz vprašavne stavke in vprašavne besede izgovarjam. (Se izgovarjajo.) Kdo zna še tako izgovarjati?

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Glasbena Zora. Letnik I. Izdaja dne 16. vsakega meseca Fr. Gerbić v Ljubljani. Cena za pol leta 1 glđ. 50 kr. Prvi zvezek prinaša te-le izvirne kompozicije: Fr. Gerbić: Pevski poziv. — Fr. Gerbić: Tak si lepa. — L. Pahor: Poslanec. — Fr. Gerbić: Kaj iščeš tu, lovec?

II. zvezek: Fr. Gerbić: Sundečič-Koračnica (za klavir).

III. zvezek: Ign. Hladnik: Bleškemu jezeru. — J. Pavčič: Ženjica. — Fr. Gerbić: Žitno polje. — Fr. Gerbić: Slavček, daj mi . . .

„Glasbena Zora“ prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljstvu.

Rokovnjači. Narodna igra s petjem v petih dejanjih. Po Jurčič-Kersnikovem romanu spisal Fran Govekar. Slovanske knjižnice 89—90 snopić. Cena 40 kr. Imena: Jurčič-Kersnik-Govekar „Rokovnjače“ najbolj priporočajo; zato bi bilo odveč, obširneje pisati o njih.